

med Hensyn til § 4 om Censuren. Jeg har alt berørt, hvorledes Censuren er ordnet i andre Lande og vist, at man intetsteds har en Ordning som den, her foreslaas. At der maa være en Censur for Teatrene, erkender Lovforslaget, men man maa huske paa, at Censuren ikke blot gælder Teksten, men ogsaa Fremstillingen, Klædedragt o. s. v. Censur findes i alle Lande i Europa og, saa vidt jeg ved, ogsaa i Amerika. Overalt har Politiet Ret til at forbyde et Stykkes Opførelse, hvor der maatte være Anledning dertil, nemlig hvor man enten før Opførelsen, eller hvad der er det almindelige, efter en eller to Opførelser opdager, at det giver Anledning til Skandaler, Spektakler o. s. v.; i saadanne Tilfælde er Politiet berettiget til at stoppe Opførelsen enten for kortere eller længere Tid. Ved Siden heraf haves den egentlige Censur i snævrere Forstand dels Tekstcensuren, dels Censuren med Hensyn til Fremstillingsmaaden, Klædedragt og deslige; saadan Censur har man næsten i alle Lande; jeg siger „næsten“, jeg kan nemlig nævne nogle, hvor man ikke har det; man har det saaledes ikke i Belgien, Spanien og Portugal, hvor saa til Gengæld Politiet til Tider synes at gribe langt stærkere ind, end det gør andre Steder.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvem der øver Censuren, kan jeg nævne England, Danmark og Frankrig i Modsætning til Tyskland, Østrig, Italien og flere andre Lande. Efter det engelske Mønster er Forholdet hos os og i Tyskland, at man forlanger, at den egentlige Censur, Censuren i snævrere Forstand skal være litterært dannet, og navnlig dramaturgisk dannet; i andre Lande er det derimod saaledes, at Censuren øves af Politiembedsmænd; i alle Tilfældene er Forholdet det, at Appellen gaar til overordnede administrative Myndigheder. Det følger af sig selv, at der ikke kan være Tale om nogen Appel, hvor Censors Forbud har Hensyn til usømmelig Fremstilling, Paaklædning osv., der er Appellen i Virkeligheden umulig, der maa man henholde sig til, hvad Censur har iagttaget i det givne Øjeblik. Vil man imidlertid nu lægge Mærke til, hvorledes Censuren vilde blive efter dette Forslags § 4, vil man finde, at den kun maa øves, hvor Opførelsen strider mod Loven eller Politiforordninger, og saa skal Censur kun have Ret til at nedlægge Føgedforbud, og derpaa uopholdelig forfølge Sagen ved Domstolene — formodentlig med fri Proces for Teaterbestyrelsen, mod hvem Forbudet er nedlagt; men det er en Ordning,

man i Virkeligheden ikke kan have; saa kunde man lige saa godt slaa en Streg over al Censur; man kan ikke blive staaende ved en Censur med Hensyn til Teksten, naar denne „strider mod Love eller Politiforordninger“. Fremkommer der f. Eks. her i visse Stykker Udtalelser, der indeholde ondartede Forhaanelser mod Institutioner, mod hele Samfundsklasser, mod visse Klasser af næringsdrivende osv., maa der kunne anvendes Censur, men jeg tvivler paa, at det vilde kunne falde ind under Loven; vi maa nemlig huske paa, at selv om disse Forhaanelser kunde paa-tales, kan det efter vor Ret kun ske ved privat Søgmaal af den, der kan anses for forurettet. Vi have jo f. Eks. set, at der har været rettet Forhaanelser mod Militæretaten, hvor vedkommende Minister har været anset for berettiget til at træde op paa Etatens Vegne, men kun ved privat Søgmaal. Man vilde derfor næppe i saadanne Tilfælde kunne nedlægge Censurforbud, idet Dom næppe vilde kunne faas. Naar Fornærmelsen efter sin Beskaffenhed kun egnede sig til privat Paatale, vilde der kunne spørges om Censur var berettiget til at paatale en saadan Sag. Men i øvrigt strækker Spørgsmaalet sig jo langt videre, Censuren angaar ikke blot Ordene, men ogsaa i den Maade, hvorpaa de udtales, og navnlig er det klart, at Censuren med Hensyn til Paaklædning, Fremstillingsmaade o. s. v. kan man ikke føre for Domstolene. Altsaa heller ikke den Bestemmelse kan jeg gaa med til, saaledes som den er. — Jeg skal dermed slutte, og skal endnu kun gøre en enkelt Bemærkning om et Punkt, der i og for sig i Øjeblikket er et underordnet Punkt. Det er mig ikke ganske klart, hvilket Omfang § 1 skal have. Der tales om at indrette og drive offentlige Teatre og egentlige offentlige Teatre, virkelige Teatre, vil man jo kun finde her i Kjøbenhavn og saa i nogle enkelte større Provinsbyer, som Aarhus, Odense, Aalborg og maaske et Par til. Men er det nu Mening, at man indskrænker Bestemmelsen til at gælde saadanne Tilfælde, eller skal den ogsaa gælde de omrejsende Skuespillerselskaber, saa at de frit skulle have Lov til at drive deres Næring, hvor som helst, naar de føre nogle Kulisser med sig og saa leje et Lokale, hvor de stille deres Kulisser op og spille Komædie; er det et Teater? Jeg skal dog over for det eventuelle Udvalg gøre opmærksom paa, at der her er en Uklarhed.